IL-BIBBJA
U
X-XJENZA

IL-BIBBJA U GĦARFIEN XJENTIFIKU MINN QABEL

Il-Bibbja mhijiex ktieb ta' tagħlim xjentifiku fuq ix-xjenza materjali. Il-Bibbja hija ktieb ta' tagħlim reliġjuż—ix-xjenza ta' għejxien korrett. Il-Bibbja kienet miktuba mijiet ta' snin qabel ma x-xjenza moderna kienet oriġinata, madankollu hija xjentifikament eżatta. Ix-xjenza moderna qatt ma ddiżappruvat xi stqarrija fil-Bibbja imma ppruvat u wriet il-verità ta' mijiet ta' ħwejjeġ li l-Bibbja antiċipat. Il-moħħ li mexxa l-kitba tal-Bibbja poġġha fiha ħafna veritajiet li kienu 'l fuq mill-komprensjoni u l-għarfien uman fiż-żmien li dawn kienu miktuba.

Ħalli naraw madwar 24 prova xjentifika li jagħtu prova li l-Bibbja, bħala l-Kelma ta' Alla, **ma fiha xejn** li jmur kontra, jew li jikkontradixxi **l-vera xjenza**!

1. Prinċipji Xjentifiċi.

Herbert Spencer (1820-1903) l-ewwel ħabbar li hemm ħames "manifestazzjonijiet ta' dak mhux magħruf" fl-eżistenza – żmien, qawwa, azzjoni, spazju u materja – u li l-kumplament kollu huwa ibbażat fuq dawn il-fundamentali. Dan kien mil-qugħ bħala aħbar kbira iżda meta Alla qabbad lil dak ix-xjenzat kbir, Mosè, biex jikteb sewwasew l-ewwel vers tal-Bibbja Mqaddsa, Hu qal, "Mosè, 3,400 sena minn issa il-bnedmin jaħsbu li huma skoprew kollox għalhekk int poġġih kollu f'Ġenesi 1:1 u aħna nibdew b'dak kollu li l-bniedem jista' jiskopri." Mosè kiteb: "Fil-bidu", żmien: "Alla", qawwa; "ħalaq", azzjoni; "is-sema", spazju; "u l-art", materja.

B'hekk Mosè poġġha l-ħames fundametali xjentifiċi kollha fl-ewwel vers ta' Ġenesi u dawn qegħdin fl-istess ordni kif imħabbra minn Herbert Spencer. Kif kien jista' Mosè li jkun jafu dan kollu? It-tweġiba għandha tkun ċara ħafna. Alla qal lil Mosè x'għandu jikteb kelma b'kelma. Imma forsi xi ħadd jgħid li din tista' tkun koinċidenza. ħalli naraw jekk dan hux minnu jew le!

2. Dawl Qabel Ix-Xemx.

In-nies kollha darba żammew ma' Sir Isaac Newton l-idea lid-dawl hu mnissel jew ġej mix-xemx jew minn iġsma oħra luminari. Ħafna wkoll illum għadhom jaħsbu li l-Bibbja hija żbaljata dwar dan kif se naraw aktar 'il quddiem. X'ġara iżda? Fis-snin riċenti il-bniedem beda jaħseb li hu pprova lid-dawl kien jeżisti qabel ix-xemx. Hemm ħafna teoriji dwar id-dawl imma x-xjenzati **kollha** huma apparentament fi qbil lid-dawl eżista qabel max-xemx kienet magħmula biex tkun il-ħakkiema tiegħu. Mindu dan kien misjub, ħafna psewdo-xjenzati irredikolaw "l-idea antika tal-Bibbja illi d-dawl ġej mix-xemx!" Professur f'università spjega t-teorija favorita tiegħu tad-dawl u spiċċa billi qal, "Tajjeb, dan jinkwieta għal kollox l-idea antika tal-Bibbja lid-dawl jiġi mix-xemx. Fil-fatt dan jipprova li l-ktieb spiċċa minn żmienu." Student Kristjan, li kien jaf tajjeb x'tgħid il-Bibbja dwar dan is-suġġett, qam u staqsa lill-professur, "Dr. Blank, fejn il-Bibbja tgħid lid-dawl ġej mix-xemx?" "O, issa ma nafx," wieġeb il-professur. "Kulħadd jaf li miktuba hemm." Fuq l-insistenza ta' l-istudent, inġiebet Bibbja u l-professur qara mill-ewwel kapitlu ta' Ġenesi:

> *"Fil-bidu Alla ħalaq is-sema u l-art. U l-art kienet bla forma, u ma kien fiha xejn; u dlamijiet kienu fuq wiċċ l-abbiss. U l-Ispirtu t'Alla kien jittajjar fuq wiċċ l-ilmijiet. U Alla qal: Ħa jkun hemm id-dawl: u kien hemm id-dawl...."*

Il-professur kompla jaqra sa vers 17 u 18 fejn Alla aktar tard għamel ix-xemx, il-qamar u l-kwiekeb biex jikkontrollaw dan id-dawl u biex jaġixxu bħala l-kronometri tagħna. Kif ra li Mosè kien xjentifikament perfett, il-professur mgħallem qal, "Tajjeb, dan jgħamel ħmar minni."

Mela, id-dawl ta' Ġenesi 1:3 ma kienx dak tax-xemx jew ta' xi luminarji oħra, li kienu magħmula fir-raba' jum. Ma hemm xejn stramb dwar dan għaliex ix-xjenza issa taf lid-dawl

jista’ jeżisti indipendentament mix-xemx jew pjaneti oħra tassema.

Kif Mosè kien jaf dan il-fatt xjentifiku hekk importanti eluf ta’ snin qabel ma sabuh oħrajn?

3. Li d-Dinja Hija Tonda.

Waqt li l-Bibbja kienet miktuba kien emmnut universalment li d-dinja kienet ċatta, li kienet bħall-platt ta’ l-ikel u jekk int tbaħħar ’il bogħod ħafna f’xi direzzjoni taqa’ fit-tarf. Il-Griegi tal-bidu, kif ukoll Toscanelli, Taljan, issuġġerew li d-dinja kienet tonda. Kolumbus u oħrajn emmnuhom. Fl-aħħar, Magellan u n-nies tiegħu baħħru madwar id-dinja u b’hekk taw prova li d-dinja kienet bħal sfera fil-forma tagħha. Iżda mijiet ta’ snin qabel mal-bniedem sab li d-dinja kienet tonda, Alla qallu li din kienet hekk permezz tal-poezija Lhudija kif naqraw f’Isaija 40:22,

> “*Hu Alla li jgħammar fuq iċ-ċirku ta’ l-art…*”

Ukoll fi Proverbji 8:27 naqraw,

> “*…Hu ħażżeż ċirku (dawra) fuq wiċċ il-baħar kbir.*”

F’Ġob 26:10 naqraw,

> “*Ħażżeż dawra (ċirku) fuq wiċċ l-ilmijiet…*”

Dan jindika li għall-kuntrarju ta’ dak li r-Rumani kienu jgħidu li d-dinja kienet diska tonda, Isaija kien qiegħed jitkellem dwar ħaġa tonda, sfera. Sfera hija l-eqreb figura ġeometrika għall-forma tad-dinja. Id-dinja mhix xi sfera ċatta fil-poli tagħha iżda hija ftit iffurmata bħal-lanġasa. Id-deskrizzjoni ta’ Isaija fiha eżattezza li tistagħġeb biha. Aħna naqraw li Kristu ġej matul il-jum u ġej matul il-lejl…ikun nhar fuq naħa waħda u lejl fuq in-naħa l-oħra meta Hu jiġi (Luqa 17). Li l-kittieba tal-Bibbja kitbu dwar li d-dinja hija tonda ma jistax ikun miċħud. Huma kienu jistgħu jsiru jafu dan biss minn Alla. Ebda bniedem ieħor fl-univers ma kien jista’ jagħtihom din l-informazzjoni!

4. Is-Sosspensjoni tad-Dinja.

Il-Griegi l-antiki u r-Rumani kienu l-aktar nies avvanzati fiż-żmien tagħhom, madankollu huma kienu jemmnu li d-dinja kienet miżmuma fil-post b'arbli jew b'għonq Atlas. Oħrajn kienu jemmnu li Atlas kellu d-dinja fuq spallejh. Xi wħud kienu jgħidu li d-dinja kienet iżżomm fuq l-ilma u jekk wieħed kellu jmur 'il bogħod ħafna 'l barra fil-baħar żgur li kien jinti-lef. Meta n-nies bdew ibaħħru madwar id-dinja, huma sabu li din ma tmiss ma mkien—li xejn viżibbli ma jżommha f'postha. Li globu mdendel fl-ispazju apparentament mhu miżmum minn xejn jidher redikolu. Astronomija moderna turi li dan hu min-nu. Iżda, il-Bibbja ndikat dan ċar ħafna. Għal darb'oħra, jitkell-em dwar Alla, Ġob jgħid:

> "*Hu jifrex it-tramuntana fuq il-vojt! Idendel l-art fuq ix-xejn*!"

Il-ktieb antik ta' Ġob hu assolutament xjentifiku. Tassew, Alla qal lil Ġob x'għandu jikteb. Jekk le, sab Ġob dawn l-affa-rijiet?

5. Spazju Vojt fit-Tramuntana.

Astronomi sabu li hemm spazju kbir vojt fit-Tramuntana. Dan ma fih ebda pjaneti jiċċaqalqu u kwiekeb jiddu. Billi jdaw-wru t-teleskopji tagħhom lejn in-Nofsinhar, lejn il-Lvant, u lejn il-Punent, in-nies jistgħu jaraw numru bla għadd ta' miljuni ta' kwiekeb inviżibbli għall-għajn mikxufa imma meta t-teleskopju jkun issettjat eżattament lejn it-Tramuntana hemmhekk hemm spazju vojt, madankollu Ġob iddikjara,

> "*Hu jifrex it-tramuntana fuq il-vojt, Idendel l-art fuq ix-xejn!*" (Ġob 26:7).

Ċertament li Ġob ma setax kiteb dan b'kumbinazzjoni. Għandu jkun li hu kiteb b'ispirazzjoni minn Alla!

6. Il-Movimenti tal-Pjaneti.

It-teorija tal-movimenti tal-pjaneti kienet għall-ewwel dar-ba avvanzata minn Copernicus fl-1543. Galileo kien ikkastigat

bl-aħrax talli emmen u ddefenda din it-teorija, madankollu Ġob 38:31-32 biċ-ċar jgħallem li l-pjaneti jiċċaqalqu.

> "*Tista' int torbot il-ktajjen tal-Plejadi, jew tista'int tħoll il-ktajjen ta' l-Orjon? Tista' inti toħroġ f'waqtu lil Mazzarot u tmexxi lil Arkturus ma' wliedu?*"

Il-kondizzjonijiet imsemmija f'Luqa 17:31-36 jistgħu biss ikunu miġjuba permezz tad-dawrien tad-dinja fuq il-poli tagħha. Il-liġi tal-gravità ċertament li hija mħabbra f'Ġob 26:7.

7. Teorija ta' l-Ekwilibriju Isostatiku.

Wieħed li jistudja l-Ġeografija għandu jsib, anzi għandu jkun ifaxxinat bil-korrelazzjoni bejn dak li l-Bibbja qalet fil-lingwa poetika tagħha u dak li huwa jsib fil-Ġeografija.

Eżempju ta' dan hija t-teorija ta' l-Ekwilibriju isostatiku li jinvolvi li l-blat tad-dinja jkun miżmum f'bilanċ kontra xulxin. Jekk wieħed isib id-definizzjoni tal-kelma "Isostasy" f'dizzjunarju tal-Ġeografija dan isib illi l-Bibbja tiddeskriviha effettivament l-istess, għalkemm aktar sempliċi. Jitkellem dwar Alla, Isaija jgħid:

> "*Min kejjel l-ilmijiet f'keff idu, u qies is-smewwiet bix-xiber. Min ġabar it-trab ta' l-art ġo kejla, u wiżen bl-istasija l-muntanji, u l-għoljiet bil-miżien?*" (Isaija 40:12).

Eżempju dwar dan hu dak li ġara fl-Iskandinavja meta l-kappa tas-silġ għebet minn fuq l-Iskandinavja u l-art għoliet ftit biex tpatti għat-telfien tal-piż. (Ara The New Oxford Illustrated Diċtionary, "*Isostasy*" p. 887).

8. Il-Proċess ta' l-Erożjoni.

Huwa interessanti li l-osservazzjonijiet tal-proċess ta' l-erożjoni magħmula minn Ġob huma l-istess bħal dawk magħmula mill-ġeografiċi llum! Naqraw f'Ġob 14:18,19,

> "*Il-muntanja tabilħaqq taqa', u tiġi fix-xejn, u l-blat jinqala' minn postu. L-ilma jaħfi l-*

ġebel: bil-gliegel tiegħu int tiknes dak li jikber mit-trab ta' l-art."

Għalkemm aktar lingwa teknika hija wżata l-istess prinċipji bażiċi ta' l-erożjoni huma mgħallma fl-universitajiet illum.

9. Iċ-Ċiklu Idroloġiku.

Iċ-ċiklu idroloġiku jinvolvi ċ-ċirkolazzjoni ta' l-ilma mill-oċejani għall-ekosfera (iż-żona tal-ħajja tad-dinja) u għall-art u hekk lura għall-oċejani. Naqraw hekk fil-Bibbja dwar dan:

> "*Ix-xmajjar kollha jiġru lejn il-baħar; iżda l-baħar ma jfur qatt; lejn l-imkien mnejn jiġru x-xmajjar, hemm jerġgħu jiġru*" (Ekkleżjażti 1:7).

Minkejja tibdil kustanti fl-istat ta' l-ilma, minn silġ għall-ilma, għall-fwar, eċċ., l-ammont ta' l-ilma fl-ekosfera jibqa' l-istess, stmat madwar 1,400,000,000 km kubu. Isaija jgħid, jitkellem dwar Alla, illi Hu kien:

> "*…kejjel l-ilmijiet f'keff idu*" (Isaija 40:12).

Ġob jagħti idea bħal din:

> "*Alla wiżen l-ilma bil-qies*" (Ġob 28:25).

Aktar dettalji huma mogħtija lil dan 'l hekk imsejjaħ "ċiklu idroloġiku" fid-Dizzjunarju Ġeografiku dwar l-evaporazzjoni, kif issir. Ġob jgħidilna hekk,

> "*Għax hu jiġbed il-qtar ta' l-ilma, u jdewweb il-fwar tiegħu f'xita: li s-sħab isawwab, u jraxxax fuq in-nies bil-kotra.*" (Ġob 36:27, 28).

10. L-Arja u c-Cirkolazzjoni.

L-arja wkoll hija suġġetta għaċ-ċirkolazzjoni. Il-movimenti tagħha huma ħafna u huma kkumplikati permezz ta' massa u frizzjoni ta' l-art. Bażikament il-movimenti prinċipali tagħha huma bejn it-Tramuntana u n-Nofsinhar. Arja sħuna titla' fl-

ekwatur, arja kiesħa timxi lejn in-nofsinhar biex tieħu postha. Il-Bibbja tgħid:

> "*Ir-riħ jonfoħ lejn in-nofsinhar, imbagħad idur lejn it-tramuntana; idur, idur, biex jerġa' jibda l-istess dawrien tiegħu*" (Ekkleżjażti 1:6).

Żomm f'moħħok illi movimenti ċirkulari ta' l-irjieħ huma ta' qies tremend u li, f'dak iż-żmien ta' din il-kitba, ma kien hemm l-ebda mod għall-bniedem biex josserva l-irjieħ fuq skala hekk kbira.

11. Piż Differenti ta' l-Arja.

Ħafna nies ma jafux dwar l-importanza ta' piż differenti ta' arja. Arja sħuna hija eħfef minn arja kiesħa u arja sħuna umda hija l-eħfef fost kollha. Jekk l-arja tibqa' l-istess piż kemm jekk kiesħa jew sħuna, iċ-ċirkolazzjoni ta' l-arja fuq il-pjaneta tagħna tkun impossibbli. Madankollu, Ġob isemmiha u saħansitra jagħti l-oriġini tagħha:

> "*Meta Alla ta' lir-riħ it-toqol tiegħu…*" (Ġob 28:25).

Il-piż varjat ta' massa ta' arja u t-taqtigħa tagħhom sabiex jieħdu stabbiltà hija spiss il-kawża ta' formazzjoni ta' sħab. Il-Bibbja tiddeskrivi l-moviment tas-sħab hekk:

> "*Taf inti kif jitwieżen is-sħab?*" (Ġob 37:16)

> "*Jista' wkoll xi ħadd jifhem il-firxa tas-sħab, u ċ-ċaqċieq ta' l-għamara tiegħu?*" (Ġob 36: 29).

Il-formazzjoni ta' sħab stratus tinvolvi t-tifrix ta' massa ta' arja orizzontali. Illum, wara mijiet ta' snin minn mindu Ġob kiteb dan il-kliem, dan hu aċċettat xjentifikament. Min ispira lil Ġob biex jikteb dan kollu?

12. L-Importanza tar-Riħ fit-Tifrix tas-Sħab.

Il-Bibbja wkoll tagħmilna konxji dwar l-importanza tar-riħ fit-tifrix tas-sħab. Naqraw f'Ġob 37:21,

> "*U issa n-nies ma jistgħux iħarsu lejn id-dawl meta dan ikun jiddi fis-smewwiet; meta riħ għadda, u naddafhom.*"

Ġob għex fl-art ta' Għuż (Ġob 1:1). Din hi maħsuba minn skulari li tinsab ħdejn jew f'Edom fin-nofs mill-Mediterran u fin-Nofsinhar tal-Baħar il-Mejjet. Dan huwa impossibbli għal Ġob biex jiltaqa' ma' xi blokki ta' silġ, billi dawn idubu qabel ma jilħqu l-Mediterran. Lanqas ma dan huwa post biex issib silġ tal-baħar, madankollu, Ġob kiteb,

> "*Bin-nifs ta' Alla jsir il-silġ; u l-firxa ta' l-ilmijiet tagħqad*" (Ġob 37:10).

Aktar tard Alla staqsa lil Ġob:

> "*Mill-ġuf ta' min ħareġ is-silġ, u l-borra tas-sema min wellidha? L-ilma jibbies għall-ġebel, u wiċċ il-qiegħ jagħqad*" (Ġob 38:29, 30).

Xi wħud minn dawn il-ħwejjeġ li rajna huma ħwejjeġ li bniedem intelliġenti ħafna b'qawwiet għolja ta' osservazzjoni jista' jara u jikteb. Madankollu, xi fenomenu ma jistax jiġi osservat b'dan il-mod. Alla jgħid:

> "*Mill-ġuf ta' min ħareġ is-silġ, u l-borra tas-sema min wellidha*?" (Ġob 28:29).

L-ewwel lega ta' l-atmosfera hija t-troposfera. Huwa hawn li s-sħab jifforma. Hekk kif int tavviċina 'l fuq min din il-lega, it-temperatura taqa' sakemm l-umdità fis-sħab tiffriża u s-sħab ikollu kristalli tas-silġ. Min qal dan kollu lil Ġob? Certament li Ġob ma sabx din l-informazzjoni f'xi kotba xjentifiċi ta' l-iskola!

13. Mogħdijiet tal-Baħar.

Ħaġa oħra hija s-sejba importanti li kien għamel il-fundatur tax-xjenza dwar l-oċeani, Matthew Fontaine Maury. Hu kien wieħed li jemmen għal kollox fil-Bibbja. It-tagħlim tiegħu kkawża li titwaqqaf l-Akkademja ta' Annapolis u l-memorja tiegħu hija onorata u rrispettata mad-dinja kollha. Fil-filliera tal-monumenti f'Richmond, Virginia, hemm statwa tax-xjenzat kbir bil-qiegħda bil-Bibbja f'id waħda u l-mapep tiegħu tal-baħar fl-oħra. Warajh hemm globu tad-dinja li hu għen biex ikun esplorat.

Qabel ma Matthew Fontaine Maury għex ma kienx hemm mogħdijiet li jbaħħru fihom u ebda mapep (charts) tal-baħar. Darba waħda, meta hu kien marid, ibnu qralu minn Salm 8. Hu qara li Alla poġġha taħt il-bniedem:

> "*...it-tjur ta' l-ajru, u l-ħut tal-baħar, u kulma jgħaddi minn mogħdijiet l-ibħra.*" (Salm 8:8).

"Erġa' aqra dak il-vers" qal lil ibnu. Wara li semgħu għat-tieni darba, dan ix-xjenzat kbir qal: "Jekk il-Kelma ta' Alla tgħid li hemm il-mogħdijiet fil-baħar, dawn għandhom ikunu hemm u jien irrid insibhom." Wara ftit tas-snin huwa niżżel il-mogħdijiet prinċipali tal-baħar u dawn huma wżati mill-vapuri salġuranata tal-lum! Kif kien jaf David dwar dawn il-mogħdijiet?

14. L-"Ibħra" u l-"Post" Tagħhom.

Mosè jgħidilna f'Ġenesi 1:10 li "l-ġemgħa ta' l-ilmijiet semma *Ibħra*". Kif Mosè kien jaf li hemm bosta ibħra? Hu ma kienx rahom! Imbagħad innota li Alla qal,

> "*Ħalli l-ilmijiet taħt is-sema jinġemgħu **f'naħa waħda**, u hekk kien.*" (Ġenesi 1:9).

Huwa letteralment tassew li l-oċeani huma mqabbda ma' xulxin u b'hekk għandhom sodda waħda. Fil-jiem ta' Mosè innies kienu jemmnu li kien hemm oċean wieħed biss imma Mosè kien jaf mhux biss dwar l-*ibħra* imma li huma għandhom *sodda waħda*! Għandu jkun li Qawwa Suprema ta' l-Univers ispirat lil Mosè u ggwidatu hekk kif hu kiteb!

15. Il-Fotosintesi.

Il-fotosintesi kien misjub fl-1920. Dan hu proċess li permezz tiegħu il-klorofil (il-materja ħadra fil-pjanti) fil-pjanti jibdel il-'carbon dioxide' għal 'carbohydrates' (taħlita organika ta' karbon, ossiġnu, u idroġenu) taħt l-influwenza tad-dawl. Naqraw f'Ġob 8:16,

> "*Iħaddar bħal xeblieka għal għajn ix-xemx,*
> *jifrex iż-żriġen tal-ġnien tiegħu.*"

Il-Fotosintesi huwa essenzjali għall-ħajja kollha fuq l-art mhux sempliċiment għall-pjanti biss. Il-proċess imħallat li jinvolvi l-kulur sensittiv tad-dawl, iżomm il-provista ta' l-ossiġnu atmosferiku li fuqu l-annimali u l-bnedmin jiddependu. Dan ukoll jipprovdi provista kontinwa ta' ikel, direttament għall-ħxejjex u indirettament għall-predatturi.

16. Formazzjoni ta' Elettriċità Statika.

Il-Griegi u r-Rumani bl-iżvilupp intellettwali kollu tagħhom ħasbu li maltempata bis-sajjetti u r-ragħad kienet tikkonsisti b'Jupiter b'idu mimlija sajjetti u jwaddabhom lejn id-dinja u n-nies tagħha. Madankollu, huma setgħu infurmaw lilhom infushom billi kienu jaqraw Ġeremija 10:13,

> "*Hu (Alla) jagħmel il-beraq għax-xita.*"

Benjamin Franklin, Thomas A. Edison u oħrajn kienu sabu li elettriċità statika tista' tkun iffurmata minn ilma ikkondensat, madankollu, Ġeremija kien jaf dwar dan eluf ta' snin qabel. Kif kien jafu dan?

17. Proporzjonijiet Xjentifiċi Ta' l-Arka.

F'Marzu, 1919, il-gvern ta' l-Istati Uniti vara l-ewwel vapur konkret tiegħu f'San Francisco. Il-qisien tiegħu kienu 90 metru, bi 15 il-metru, b'9 metri. Dan hu l-istess proporzjon bħall-arka li bena Noè. Ukoll bl-iżvilupp modern kollu tagħna fil-bini tal-vapuri xorta għadna nżommu għall-istess proporzjonijiet bejn wieħed u ieħor ta' dawk użati minn Noè meta bena

l-arka tiegħu. Min għallem lil Noè kif għandu jibni l-vapuri? Kif kien jaf x'proporzjonijiet għandu jagħmel l-arka?

L-arka kienet mibnija mill-injam imejjaħ għawwied taċ-ċipress. Li kieku Noè uża xi xorta ta' mjam ieħor, il-materjal kien jispiċċa qabel ma Noè kien ilesti l-arka, imma Alla, li għamel il-liġijiet tan-natura, kien ukoll l-Arkitett tad-dgħajsa li bena Noè!

18. Id-Dawl Hu Vokali.

Il-kittieba tal-Bibbja kienu jafu li d-dawl hu vokali. Aħna naqraw dwar "*...it-triq* fejn igħammar id-dawl" (Ġob 38:19). Ġob ma jitkellimx dwar *il-post* fejn igħammar id-dawl *imma t-triq*. Id-dawl ma jgħammarx f'post imma dovut għal vibrazz-jonijiet rapidi ta' mewġ fl-eteru li jivvjaġġa bir-rata ta' 297,600 kilometru kull sekonda.

Kull fejn hemm id-dawl hemm il-ħoss ukoll jekk widnejna ma jkunux intonati biex jisimugħ. Aħna naqraw li "l-kwiekeb tas-sebħ *jgħannu* flimkien." Id-dawl għandu valur tonali defi-nit. Dawl, kulur, u ħoss huma fundamentalment l-istess. Mewġ jiġri matul l-ispazju; xi wħud jilħqu l-għajnejn bħala dawl, xi wħud bħala kulur, u xi wħud jilħqu l-widnejn bħala ħoss. Hemm raġġi ta' kulur (mill-infra-red l-isfel) tant bil-mod u tant twal li għajnejna ma jistgħux jarawhom. Hemm raġġi tal-kulur (mill-ultra-violet 'il fuq) tant qosra u tant ħfief li aħna ma nistgħux narawhom. Kull dawl u kulur l-istess għandu l-valur tiegħu tal-ħoss u jekk widnejna kienu intonati biex jisimgħu aħna wkoll inkunu nistgħu nisimgħu "il-kwiekeb ta' fil-għodu jgħannu flimkien." Kulħadd hu familjari bil-'film' li jitkellem. Barra mill-'film' hemm il-linja tal-ħoss (sound track). Dawl hu mgħoddi matul din il-linja tal-ħoss u mbagħad mibdul f'ħoss. Permezz tal-*valur tiegħu tad-dawl* aħna nisimgħu l-mużika u d-diskors ta' dawk f'postijiet fil-bogħod! Ġob ma fehemx dawn il-ħwejjeġ, madankollu, kitibhom. Il-Kristjani, għalhekk, jik-konkludu li Alla mexxa lil Ġob hekk kif hu kiteb.

19. Ġeografija tal-Bibbja.

Il-Ġeografija hija komparattivament xjenza moderna. Mhux ħafna snin ilu il-mapep ta' ħafna mid-dinja kienu l-biċċa l-kbira tagħhom vojta u l-iżbalji fil-kotba tal-ġeografija kell-hom jiġu rranġati f'kull ġenerazzjoni. Il-Bibbja kienet miktuba qabel max-xjenza moderna tal-ġeografija qatt xi ħadd kien sema' dwarha, madankollu, fiha riferenzi ġeografiċi u hija korretta f'kull waqt. Ħadd m'għandu għalfejn jirrivediha u jagħmilha aġġornata. Il-Bibbja kienet ħielsa minn kull żball mill-bidu tagħha għaliex l-Arkittett ta' l-univers huwa l-Awtur tagħha. Meta l-Bibbja tgħid, "Kienu mexjin fit-triq, *telgħin* lejn Ġerusalem" (Mark 10:33) dan hu letteralment għat-telgħa. Meta naqraw "kien *nieżel* Ġeriko." (Luqa 10:30) aħna nistgħu nkunu nafu li dan kien għan-niżla. Il-bliet, villaġġi, pjanuri, deżerti, għoljiet u muntanji msemmija fil-Bibbja nstabu li kienu eżattament fejn il-Bibbja tallokahom! Kieku l-Bibbja kienet produzzjoni tal-bniedem din kienet tkun mimlija żbalji ġeogra-fiċi! Billi ma hemm ebda żbalji bħal dawn aħna nikkonkludu li l-Bibbja hija prodott ta' Alla u mhux tal-bniedem!

20. In-Numru tal-Kwiekeb.

L-antiki kienu jemmnu li kien hemm biss ftit kwiekeb fis-smewwiet. Fis-sena 150 Q.K. Hipparchus qal li kien hemm inqas minn tlitt elf. Din kienet ikkunsidrata bħala stima għolja. Wara ż-żminijiet tan-nofs u l-invenzjoni tat-teleskopju, il-bnie-dem skopra li l-kwiekeb ma jingħaddux. Madankollu, il-ħin kollu Ġenesi 13:16, Ġenesi 15:5, u Ġeremija 33:22 u versi oħra fil-Bibbja, iddikjaraw li l-kwiekeb tas-sema huma bħar-ramel tal-bajjiet "bla għadd." Kif dawn il-kittieba antiki kienu jafu li l-kwiekeb huma bla għadd? Jista' jkun hemm biss tweġiba waħda: Alla qalilhom x'għandhom jiktbu!

21. Il-Qamar Xhud.

Salm 89:37 jiddikjara li l-qamar hu *xhud fidil* fis-sema. Issa, x'jagħmel xhud? Hu jara u jixhed lil oħrajn dwar dak li huma ma jistgħux jaraw. Il-qamar jagħmel eżattament dan! Meta x-xemx ma tibqax tidher fl-orizzont u ma nkunux nistgħu

narawha tiddi fuq in-naħa l-oħra tad-dinja, il-qamar, għoli 'l fuq fis-sema, jara u jirrifeltti d-dawl lura għalina. Tassew xhud! Imma l-fatt li l-qamar jibgħat biss dawl irriflettut ma kienx magħruf għall-bniedem fiż-żmien ta' David; madankollu David kitbu dan. Ħadd ma jippreżumi biex jissuġġerixxi li David sabu dan. għandu jkun li Alla qal lil David x'għandu jikteb.

22. Iż-Żerriegħa tal-Mara.

F'Ġenesi tlieta u f'postijiet oħra fil-Bibbja għandna referenza li tolqotna għaż-*żerriegħa tal-mara*. Dan hu tabilħaqq waqt ta' l-għaġeb ta' għarfien minn qabel xjentifiku għax R.C. Punnett jgħidilna: "Ftit jekk hemm xi ħadd mill-aktar popli primittivi jidhru li ppruvaw biex ifissru l-parti milgħuba mill-ġenituri fil-formazzjoni tan-nisel….Il-produzzjoni tan-nisel mill-irġiel f'dak iż-żmien (iż-żmien ta' Aristotle) miżmuma li hi l-istess għall-produzzjoni ta' xitla minn żerriegħa. Iż-żerriegħa ġiet mir-raġel, il-mara pprovdiet il-ħamrija. Din baqgħet il-veduta li kienet ġeneralment aċċettata għal ħafna sekli….Wara aktar minn mitt sena ta' konflitt li spiċċa sat-tmiem tas-seklu tmintax, nies xjentifiċi aċċettaw illi kull wieħed mis-sessi jgħamel kontribuzzjoni definità materjali għan-nisel ipproduċut mill-isforzi flimkien tagħhom" (*Mendelism*, 4th edition, pp. 1-2). Għalhekk, sa l-aħħar tas-seklu tmintax ix-xjenza u l-filosofija kollha umana opponew l-idea "taż-*żerriegħa* tal-mara". Imma meta l-fatti kienu fl-aħħar magħrufa, kif dejjem ikun il-każ, il-Kelma ta' Alla ittrijonfat fuq it-teoriji tal-bniedem!

23. Il-Valur tat-Trab.

F'Isaija 40:12 naqraw li Alla "ġabar *it-trab* ta' l-art ġo kejla." In-nies kollha stmerrew it-trab, madankollu hawn it-trab hu msemmi flimkien ma' ħwejjeġ għall-ġid tagħna. Dr. Wallace fil-ktieb tiegħu (op. cit.) juża seba' paġni biex jgħid dwar il-valur tat-trab (paġni 105-211). Hu jirriferi fil-bidu għat-trab fin fl-atmosfera ta' fuq. Evidentament dan hu dak li l-Bibbja ssejjaħ "l-għola parti tat-trab tad-dinja" (Proverbji 8:26) Dr. Wallace juri li jekk dan it-trab ma kienx jeżisti ikollna inqas

xita, ħafna nida mhux tas-soltu u prevalenza akbar ta' ċpar. Hu jgħid li l-vegitazzjoni tkun imnaqqsa bil-kbir, is-sema blu tagħna tispiċċa u ma jkunx hemm aktar inżul u tlugħ tax-xemx sbieħ kif nafuhom aħna. Kwiekeb jibdew jidhru f'nofsinhar kif jidhru matul il-lejl minħabba n-nuqqas ta' l-elementi tad-dawl li jirriflettu fl-arja. Ix-xemx, ma tibqax tirrifletti fid-djar u d-dawl tagħha ma jkunx jidher imkien ħlief fejn ir-raġġi tagħha jaqgħu direttament fuq l-art. Dr. Wallace jissuġġerixxi li huwa diffiċli li tagħti raġuni għal dan "it-trab ta' fuq" imma li forsi dan jiġi mid-deżerti u l-vulkani tad-dinja. (Issa għandu jkun hemm xi uċuħ ħomor fost dawk li kkritikaw lil Alla talli għamel id-deżerti u l-vulkani fuq l-art!) Din l-awtorità uriet li mingħajr dan it-trab fin ta' l-atmosfera ta' fuq, id-dinja ma tkunx tajba biex il-bniedem jgħammar fiha. Jiena sempliċiment inqajjem din il-mistoqsija: Għaliex il-kittieba tal-Bibbja rrife-rew għat-*trab* bħala li hu ta' benefiċċju kbir u mbagħad għaliex Salamun sepċjalment wera li *huwa t-trab ta' l-għoli*?

24. Mistoqsijiet Magħmula lil Ġob.

Wara li t-tibdil regolari ta' ġrajjiet u l-esperjenzi tal-ħajja kienu merfgħuha b'toqol kbir fuq spallejh u hu argumenta ma' l-irġiel fuq ħafna mistoqsijiet, il-patrijarka antik qal,

> "*O li kont naf fejn insibu! Kont immur imqar sa fejn it-tron tiegħu! Kont inressaq il-kawża tiegħi quddiemu, u nimla fommi bl-argumenti. Kont inkun naf x'ser iweġibni, u nifhem dak li għandu jgħidli.*" (Ġob 23:3-5)

Fi kliem ieħor, Ġob ried li jargumenta ma' Alla. Ħafna nies li jaħsbu li huma għorrief ħafna llum ikunu apparentament jix-tiequ li jargumetaw il-każ tagħhom ma' Alla. Imma l-ewwel ħalli huma jħarsu lejn ir-riżultat ta' l-osservazzjoni ta' Ġob. Alla staqsa lil Ġob erbgħin mistoqsija u Ġob ma kienx jista' jwieġeb waħda biss! *Għaddew sekli sħaħ* minn dak iż-żmien sal-lum u l-għerf kollu mpoġġi flimkien tad-dinja tal-lum jista' jwieġeb biss tlieta jew erba' minnhom! Xjenzati llum jafu ħafna

minn dak li Ġob qatt ma ħolom dwaru imma hemm erbgħin antiċipazzjoni ta' xjenza fiżika f'Ġob li 38 minnhom huma mistoqsijiet meraviljużi ukoll għal-lum!

Xi wħud minn dawn huma: Alla qal,

> "*Ġob, ħażżem ġenbejk, bħala raġel; ħa nsaqsik, u int weġibni.*" (38:3).

Alla mbagħad jibda l-qwestjonarju:

> "*Fejn kont int meta jiena sejjist l-art?*"

Ġob ma kienx jista' jwieġeb. Aħna llum lanqas ma nafu t-tweġiba! Aħna niftakru meta konna tfal żgħar. Il-ġenituri u l-ħbieb jiftakru meta aħna twelidna. Kotba ta' l-iskola jgħidulna xi ħaġa dwar it-tarbija fil-ġuf. Lura aktar minn dan ma nistgħux immorru. Aħna nafu biss li l-ħajja ġiet minn Alla. Aħna ma nistgħux inwieġbu l-mistoqsija!

Imbagħad Alla staqsa lil Ġob,

> "*Min għamel il-qisjien tagħha?*" (vers 5).

Xjenzati riċentamet urew illi jekk il-qies tad-dinja jkun imnaqqas din iżżomm inqas sħana u ssir post kiesaħ ħafna u xagħri adattat biss għall-forom baxxi ħafna ta' ħajja; jew jekk il-qies tagħha kellu jiżdied din issir ġungla tropikali sħuna ħafna li ma tkunx tajba għall-bniedem biex jgħidx fuqa (Dr. A.B. Wallace, *Man's Place in the Universe*, pp. 201-202). Ġob issa jista' jwieġeb il-mistoqsija dwar il-qies tad-dinja. Fil-fatt ħadd fiż-żmien ta' Ġob ma kien jaf li l-qies tad-dinja kellu xi ħaġa x'jaqsam mat-temperatura u l-atmosfera tagħha.

Ġob imbagħad kien mistoqsi dwar x'kien li qiegħed iżomm il-baħar f'postu (vers 8). Ġob ma kienx jaf . Il-bnedmin illum għandhom ħafna teoriji iżda għadhom ma *jafux* għaliex l-ilmijiet kollha jiġru fil-baħar u dan ma jfurx, għaliex il-baħar hu aktar għoli fin-nofs milli fit-truf u madankollu jibqa' fejn hu!

F'vers sbatax Alla staqsa lil Ġob jekk il-bwieb tal-mewt infetħux għalih. Ġob baqa' sieket. Millenji għaddew u aħna għadna siekta! Ħadd minna ma jista' jidħol 'il ġewwa mill-velu tal-mewt. Ix-xjenzat jistqarr in-nuqqas ta' abbiltà tiegħu biex

jgħid x’jiġri ’il hemm mill-mewt u l-għerf benevolenti biss tal-Missier tas-Smewwiet jagħtina xi idea tal-ħajja “’il hemm mill-wied tad-dell tal-mewt”.

Alla jistaqsi lil Ġob,

> “*Dħalt int, ewwilla, f’ħażnet il-borra?*” (vers 22).

Ġob ma kienx jaf li kien hemm xi “ħażniet” (jew teżori) fil-borra. Imma Dr. Frank T. Shutt tad-Dipartiment Kanadiż ta’ l-Agrikultura riċentament wera li l-azzjoni tal-borra u s-silġ tit-biegħed miċ-ċentru matul l-arja tiġbor nitrat, teħles l-ammonja u ammonja albumina (*albuminoid ammonia*). Dawn huma lkoll fertilizzanti prezzjużi. Hu jispjega li l-borra u s-silġ medji ta’ xitwa jiswew madwar ħmistax-il dollaru kull tliet tomniet raba’.

F’Ġob 38:34 Alla jistaqsi lil Ġob jekk hu jistax jgħolli leħnu sas-sħab biex isejjaħ lix-xita? Ġob ma kienx jista’ jagħmlu dan.

Imbagħad Alla jistaqsi,

> “*Tista’ int tibgħat il-beraq, u jitilqu, u jgħidu-lek: Hawn aħna?*” (vers 35).

Ġob ma kienx jista’ jagħmel dan imma llum aħna nistgħu nagħmluh hekk kif nitkellmu fuq it-telefon u r-radju u nibgħatu l-messaġġi tagħna bit-telegraf. Tassew il-beraq imur u jitkellem għalina!

Dawn il-mistoqsijiet huma magħżula bl-addoċċ minn Ġob kapitlu 38. Dak il-kapitlu fih erbgħin eżempju ta’ għarfien xjentifiku minn qabel. Inħeġġeġ lil kullmin jaqra dan l-istudju biex jaqra l-aħħar ħames kapitli tal-Kiteb ta’ Ġob I jara kemm jista’ jwieġeb mill-mistoqsijiet li jinsabu fihom!

M’għandniex aħna ngħidu li dawn huma erbgħin raġuni biex nemmnu li l-Bibbja hija l-Kelma ta’ Alla?

Jalla aħna nħajruk biex issir Kristjan, xejn aktar, xejn inqas.

Għamel dan illum!

Għal aktar informazzjoni ikteb lil:

KNISJA TA' KRISTU
Flat 7, Polythecnic Flats,
Ġużè Debono Square,
Msida MSD 10
Malta